

Beata Trębicka-Postrzygacz

Szkoły dla dzieci niesłyszących na ziemiach polskich w latach 1817-1914

Lublin
Towarzystwo Naukowe
Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego Jana Pawła II

SPIS TREŚCI

WYKAZ SKRÓTÓW	5
WSTĘP	7

R o z d z i a ł I

POCZĄTKI INSTYTUCJI KSZTAŁCENIA NIESŁYSZĄCYCH

1. Terminologia w surdopedagogice – ujęcie historyczne	21
2. Postawy społeczne wobec niesłyszących	27
3. Okres przededukacyjny	41
4. Okres kształtowania się szkolnictwa dla niesłyszących	54
5. Pierwsze próby powołania placówek edukacyjnych dla niesłyszących . . .	64

R o z d z i a ł II

WARSZAWSKI INSTYTUT GŁUCHONIEMYCH W LATACH 1817-1864 (POD KIEROWNICTWEM KS. JAKUBA FALKOWSKIEGO, WAWRZYŃCA WYSOCKIEGO I KS. JÓZEFATA SZCZYGIELSKIEGO)

1. Struktura i organizacja wewnętrzna	85
2. Rektorzy	110
3. Kadra pedagogiczna	131
4. Wychowankowie	139
5. Programy i metody nauczania oraz podręczniki	147

R o z d z i a ł III

INSTYTUT GŁUCHONIEMYCH I OCIEMNIAŁYCH W WARSZAWIE W LATACH 1864-1887 (POD KIEROWNICTWEM JANA PAPŁOŃSKIEGO I KS. TEOFIŁA JAGODZIŃSKIEGO)

1. Struktura i organizacja wewnętrzna	183
2. Dyrektorzy	197
3. Kadra pedagogiczna	205

4. Wychowankowie	207
5. Programy i metody nauczania oraz podręczniki	220

R o z d z i a ł I V

INSTYTUT GŁUCHONIEMYCH I OCIEMNIAŁYCH W WARSZAWIE W LATACH 1887-1914 (POD KIEROWNICTWEM ROSJAN)

1. Organizacja wewnętrzna i zarząd	229
2. Kadra pedagogiczna i wychowankowie	244

R o z d z i a ł V

GALICYJSKI ZAKŁAD DLA GŁUCHONIEMYCH POD WEZWANIEM TRÓJCY PRZENAJSWIĘTSZEJ WE LWOWIE

1. Struktura i zarząd	247
2. Kadra pedagogiczna	261
3. Wychowankowie	267
4. Programy i metody nauczania oraz podręczniki	272

R o z d z i a ł V I

KRÓLEWSKI ZAKŁAD DLA GŁUCHONIEMYCH W POZNANIU

1. Organizacja wewnętrzna i zarząd	283
2. Kadra pedagogiczna	302
3. Wychowankowie	323
4. Programy i metody nauczania	330

R o z d z i a ł V I I

ZAKŁAD (INSTYTUT) DLA GŁUCHONIEMYCH W RACIBORZU

1. Organizacja wewnętrzna i zarząd	341
2. Kadra pedagogiczna	360
3. Wychowankowie	364
4. Programy i metody nauczania	369

R o z d z i a ł VIII

POZOSTAŁE PLACÓWKI DLA NIESŁYSZĄCYCH

1. Wojewódzki Zakład dla Głuchoniemych w Bydgoszczy	371
2. Szkoła dla Głuchoniemych Dzieci Żydowskich im. Braci Himelszajn w Międzyrzeczu Podlaskim	373
3. Żydowska Szkoła dla Głuchoniemych im. Józefa Izaaka Bardacha we Lwowie	374
4. Szkoła dla Dzieci Głuchoniemych Żydów w Łodzi	376

ZAKOŃCZENIE	379
-----------------------	-----

BIBLIOGRAFIA	387
------------------------	-----

SPIS ILUSTRACJI	421
---------------------------	-----

SPIS TABEL	423
----------------------	-----

ZUSAMMENFASSUNG	425
---------------------------	-----

SUMMARY	429
-------------------	-----

INDEKS GEOGRAFICZNY	433
-------------------------------	-----

INDEKS OSÓB	439
-----------------------	-----

SPIS TABEL

Tabela nr 1. Zestawienia budżetowe Warszawskiego Instytutu Głuchoniemych z 1837 r. i 1863 r.	100
Tabela nr 2. Liczba niesłyszących wychowanków Warszawskiego Instytutu Głuchoniemych (wybiórczo) od 1817 r. do 1831 r.	140
Tabela nr 3. Liczba wychowanków Warszawskiego Instytutu Głuchoniemych od roku szkolnego 1831/32 do 1836/37	141
Tabela nr 4. Liczba niesłyszących wychowanków Warszawskiego Instytutu Głuchoniemych w latach 1837-1864	144
Tabela nr 5. Plan zajęć wychowanków Warszawskiego Instytutu Głuchoniemych	145
Tabela nr 6. Liczba wychowanków i wychowanek szkoły dla niewidomych w Instytucie Głuchoniemych i Ociemniałych w latach 1842-1864	146
Tabela nr 7. Liczba głuchoniemych i niewidomych uczniów Instytutu Głuchoniemych i Ociemniałych w Warszawie w latach 1864-1885	208
Tabela nr 8. Rozkład zajęć wychowanków Instytutu Głuchoniemych i Ociemniałych w Warszawie w dni powszednie w czasie szkolnym	213
Tabela nr 9. Rozkład zajęć wychowanków Instytutu Głuchoniemych i Ociemniałych w Warszawie w dni powszednie, w których nie było lekcji . . .	213
Tabela nr 10. Rozkład zajęć wychowanków Instytutu Głuchoniemych i Ociemniałych w Warszawie w niedziele i święta	214
Tabela nr 11. Rozkład zajęć wychowanków Instytutu Głuchoniemych i Ociemniałych w Warszawie w dni galowe	214
Tabela nr 12. Rozkład zajęć wychowanków Instytutu Głuchoniemych i Ociemniałych w Warszawie w dni powszednie w okresie zajęć szkolnych . . .	218
Tabela nr 13. Rozkład zajęć wychowanków Instytutu Głuchoniemych i Ociemniałych w Warszawie w dni powszednie, w których nie było lekcji . . .	218
Tabela nr 14. Rozkład zajęć wychowanków Instytutu Głuchoniemych i Ociemniałych w Warszawie w niedziele i święta	219
Tabela nr 15. Plan nauczania w Instytucie Głuchoniemych i Ociemniałych w Warszawie w roku szkolnym 1881/82	222
Tabela nr 16. Plan nauczania w Instytucie Głuchoniemych i Ociemniałych w Warszawie w latach 1885-1887	226
Tabela nr 17. Rozkład codziennych zajęć wychowanków Zakładu dla Głuchoniemych we Lwowie w latach 70. XIX wieku	271

SPIS ILUSTRACJI

1. Rosyjski alfabet palcowy opracowany przez ks. Anzelma Zygmunta w 1806 r.	70
2. Świadcstwo pracy, wydane ks. Anzelmowi Zygmuntowni 6 marca 1810 r.	74
3. Metryka chrztu ks. Jakuba Falkowskiego	87
4. Miedzioryt przedstawiający ks. Jakuba Falkowskiego	88
5. Ustawa „Urządzenie Instytutu Głuchoniemych”	89
6. Kaplica Instytutu Głuchoniemych i Ociemniałych w Warszawie	98
7. Drzeworyt Instytutu Głuchoniemych i Ociemniałych w Warszawie z ok. 1860 r.	104
8. Miedzioryt przedstawiający Jana Siostrzyńskiego	118
9. Fragment pisemnej prośby ks. J. Fałkowskiego o zwolnienie go z funkcji rektora szkoły wydziałowej, a także o przeniesienie instytutu do Warszawy	123
10. Miedzioryt przedstawiający ks. Józefata Szczygielskiego	130
11. Strona tytułowa pracy pt. <i>Pamiętnik o głuchoniemych i o metodzie ich uczenia. Tudzież o tem wszystkim co tylko do tego przedmiotu ściągać się może</i> autorstwa Wawrzyńca Wysockiego	166
12. Strona tytułowa pracy pt. <i>Systematyczny sposób wykładu nauki religii i moralności dla głuchoniemych używany i opisany przez Nauczycieli Religii Warszawskiego Instytutu Głuchoniemych i Ociemniałych. Część II. (Kurs lat następnych)</i> autorstwa ks. J. Hollaka i ks. T. Jagodzińskiego	180
13. Strona tytułowa pracy pt. <i>Słownik mimiczny dla głuchoniemych i osób z nimi styczność mających</i> autorstwa ks. J. Hollaka i ks. T. Jagodzińskiego	181
14. Miedzioryt przedstawiający Jana Papłońskiego	185
15. Fragment <i>Ustawy Towarzystwa głuchoniemych, byłych wychowanców i wychowanic Warszawskiego Instytutu Głuchoniemych i Ociemniałych</i>	188
16. „Gospoda Głuchoniemych” w dniu jej otwarcia, 2 grudnia 1883 r.	191
17. Fragment regulaminu „Gospody Głuchoniemych” (zw. wówczas „Przepisami dla Gospody Głuchoniemych”)	192
18. Pomnik ks. J. Falkowskiego z okresu przed II wojną światową	201
19. Miedzioryt polskiego alfabetu palcowego	210

20.	Strona tytułowa <i>Pamiętnika Warszawskiego Instytutu Głuchoniemych i Ociemniałych z roku szkolnego 1880/81</i>	224
21.	Antoni Mejbaum, dyrektor Zakładu dla Głuchoniemych we Lwowie . .	260
22.	Jedyna pamiątka po Reformatach w Poznaniu – druki z początku XVIII wieku	285
23.	Tablica informacyjna na byłych zabudowaniach klasztornych zakonu Reformatów w Poznaniu	286
24.	Józef Sikorski, pierwszy nauczyciel w Królewskim Zakładzie dla Głuchoniemych w Poznaniu	286
25.	Fragment „Protokolarza z obrad II Sejmu Wielkiego Księstwa Poznańskiego”	288
26.	Dokument potwierdzający potrzebę założenia szkoły dla głuchoniemych w Poznaniu	289
27.	Wiadomość o przyjeździe Józefa Sikorskiego z Berlina do Poznania . .	290
28.	Pierwsze ławki szkolne zakładu dla głuchoniemych w Poznaniu (obecnie znajdują się w szkolnej Izbie Pamięci)	295
29.	Józef Radomski, dyrektor i nauczyciel Zakładu dla Głuchoniemych w Poznaniu	300
30.	Świadcstwo chrztu Józefa Sikorskiego	304
31.	Dokument ustanawiający Józefa Sikorskiego w zawodzie nauczyciela .	306
32.	Fragment rękopisu pierwszego programu nauczania Józefa Sikorskiego, 1831 r.	307
33.	Świadcstwo zgonu Józefa Sikorskiego	309
34.	Fragment rękopisu (w języku niemieckim) pt. „Wykłady dyrektora Matuszewskiego na kursie przedegzaminowym dla nauczycieli głuchoniemych w Poznaniu w roku 1876” autorstwa Walentego Matuszewskiego	311
35.	Strona tytułowa pracy pt. <i>Zbiór zadań, pytań i ćwiczeń elementarnostylistycznych w stopniowym porządku od prostego zdania pojedynczego poczynszy, na tle formalno-poglądowej nauki. Dla uczących się języka polskiego zwłaszcza głuchoniemych</i> autorstwa Marcelego Brzeskiego . .	312
36.	Strona tytułowa pracy pt. <i>Podręcznik do nauki artykulacji dla głuchoniemych w szkołach dla głuchoniemych</i> autorstwa Bronisława Matheusa	316
37.	„Spis wychowanków” przyjętych do Królewskiego Zakładu dla Głuchoniemych w Poznaniu (sporządzony przez Józefa Sikorskiego, z jego unikatowym podpisem)	325
38.	Świadcstwo szkolne z zakładu dla głuchoniemych w Poznaniu, 1912 r.	338
39.	Karl Kuh, założyciel Zakładu dla Głuchoniemych w Raciborzu	343
40.	Nagrobek-pomnik Karla Kuha w Wojnowicach	346
41.	II Zakład w Raciborzu przy dawnej ul. Pyrkoscha 2 (obecnie ul. Karola Miarki 4)	355
42.	Świadcstwo szkolne z Wojewódzkiego Zakładu dla Głuchoniemych w Bydgoszczy, 1913 r.	372